

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Filipa Dienstbiera, soudce JUDr. Tomáše Langáška a soudkyně Mgr. Veroniky Baroňové v právní věci žalobce: **I. M.**, proti žalovanému: **Krajský úřad Moravskoslezského kraje**, se sídlem 28. října 117, Ostrava, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 21. 11. 2018, č. j. MSK 108314/2018, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 17. 4. 2019, č. j. 19 A 1/2019 – 39,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žalobce **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III.** Žalovanému se náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **n e p ř i z n á v á .**

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci a kasační stížnost

[1] Žalobce se u Krajského soudu v Ostravě domáhá zrušení rozhodnutí žalovaného označeného v záhlaví. V průběhu řízení žalobce požádal o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce z řad advokátů. Krajský soud žalobci osvobození od soudních poplatků nepřiznal a návrh na ustanovení zástupce zamítl.

[2] Soud konstatoval, že žalobce je povinen uvést a prokázat veškeré skutečnosti rozhodné pro posouzení žádosti. Pokud z uvedených údajů či z obsahu spisu vyplyne, že jsou neúplné, soud takovou žádost zamítne (srov. rozhodnutí Nejvyššího správního soudu č. j. 1 As 39/2009 - 88). Soud výdělkové a majetkové možnosti sám z úřední povinnosti nezjišťuje (srov. rozhodnutí Nejvyššího správního soudu č. 537/2005 Sb. NSS). Žalobce nijak

nedoložil své příjmy, dluhy ani své měsíční výdaje. O povinnosti doložit příslušné listiny k prokázání svých majetkových poměrů byl žalobce poučen ve výzvě zaslané soudem společně s tiskopisem prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech a také na straně 7 předmětného prohlášení. Soud tak dospěl k závěru, že žalobcem předložené podklady je nutno vyhodnotit jako neúplné a nezpůsobilé k osvědčení jeho majetkových a sociálních poměrů. Proto žádost žalobce o osvobození od soudních poplatků zamítl. S ohledem na skutečnost, že splnění předpokladů pro osvobození od soudních poplatků je jednou z podmínek pro ustanovení zástupce, zamítl krajský soud i tuto žádost.

[3] Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce (stěžovatel) „odvolání“, které krajský soud vyhodnotil jako kasační stížnost a postoupil k rozhodnutí Nejvyššímu správnímu soudu.

[4] Stěžovatel namítá, že veškeré informace řádně vyplnil. Skutečnost, že neoplývá financemi na soudní jednání, není jeho vina. Pokud se soud domníval, že stěžovatel formulář nevyplnil správně, měl ho na to před zamítnutím jeho žádosti upozornit a dát mu lhůtu k nápravě.

[5] Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

II. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[6] Kasační stížnost je přípustná. Důvodnost kasační stížnosti soud posoudil v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž je povinen přihlídnout z úřední povinnosti [§ 109 odst. 3 a 4 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (s. ř. s.)].

[7] Kasační stížnost není důvodná.

[8] Nejvyšší správní soud na úvod podotýká, že v souladu se svou ustálenou judikaturou v projednávané věci nevyžadoval zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost a zastoupení stěžovatele advokátem pro řízení o kasační stížnosti (srov. usnesení rozšířeného senátu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 – 19, č. 3271/2015 Sb. NSS, body 28 a 29).

[9] Ze spisu krajského soudu vyplynulo, že žalobce v reakci na výzvu k zaplacení soudního poplatku za žalobu požádal o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce z řad advokátů. Krajský soud mu následně zaslal k vyplnění formulář – potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků. Ve spise krajského soudu je založen pokyn soudkyně, ať je žalobci zaslán uvedený formulář s výzvou, necht' *řádně vyplněné a příslušnými listinami doložené prohlášení* zašle soudu ve lhůtě 10 dnů.

[10] Stěžovatel soudu zaslal vyplněné prohlášení, z něž vyplynulo, že žije v domácnosti sám, nemá vyživovací povinnost vůči jiným osobám, žíví se jako osoba samostatně výdělečně činná, předmětem jeho podnikání je školení v dopravě, hrubý zisk má cca 8.000 Kč měsíčně. Daňovou povinnost za rok 2018 měl 0 Kč, zároveň ve formuláři k této informaci uvedl: „*Tímto dávám soudu nahlédnout do mých daňových přířznání.*“ Jiné příjmy stěžovatel neuvedl. K osobnímu majetku stěžovatel vyplnil: „*papíry na motocykl Jawa 350 – ty jsou uložené už 15 rok v depozitu, celková hodnota cca 500 Kč, automobil Škoda Felicie.*“ Dále stěžovatel uvedl, že má dluhy a půjčky, a to u B. M., více jak 300 000 Kč, s důvodem vzniku „*pomoc při přežití a při hájení svých práv.*“ Dalším věřitelem je „*P. R. a mnozí další*“, výše závazku činí 20 000 Kč. K oběma dluhům uvedl „*splácím dle možností.*“ Dalším výdajem je nájemné ve výši 8.000 Kč měsíčně, které stěžovatel splácí dle možností – nájem je psán na maminku. K dalším okolnostem, které by mohly mít vliv na

pokračování

osvobození, stěžovatel napsal: „*Dluhy ve výši několika milionů, které si radši ani nepřipomínám, hlavně momentální závazek okolo 60 tisíc z důvodu prohraných soudů, který je potřeba splatit. Dále cca 3500 na jídlo; a další finanční potřeby na léky cca 2 500+2000-+ošacení+dopravné+internet+telefon.*“

[11] Krajský soud na základě těchto údajů žádost stěžovatele zamítl. Shledal, že stěžovatelem uvedené údaje jsou neúplné, neboť nijak nedoložil své příjmy, dluhy ani měsíční výdaje. Dále soud uvedl, že o povinnosti doložit příslušné listiny k prokázání svých majetkových poměrů byl žalobce poučen ve výzvě zasláné soudem společně s tiskopisem prohlášení a také na straně 7 předmětného prohlášení.

[12] Nejvyšší správní soud se s hodnocením a postupem krajského soudu ztotožňuje.

[13] Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. „*[ú]častník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne.*“

[14] Nejvyšší správní soud v první řadě uvádí, že při rozhodování o přiznání osvobození od soudních poplatků je nutno vycházet z toho, že „*§ 36 odst. 3 s. ř. s. stanoví výjimku z pravidla - soudní poplatky jsou účastníci řízení z dobrých důvodů (zejména kvůli omezení podání k soudům na ta, která jsou vsudku vážně míněna, a kvůli částečnému krytí nákladů na fungování justice) zásadně povinni platit a pouze výjimečně mají být od této povinnosti osvobozeni*“ (usnesení rozšířeného senátu ze dne 27. 5. 2010, č. j. 1 As 70/2008 – 74, č. 2099/2010 Sb. NSS).

[15] Současně při posuzování návrhu na osvobození od soudních poplatků bere Nejvyšší správní soud v potaz účel institutu osvobození. Tímto účelem je ochrana práv účastníka řízení, pokud by mu mohla vzniknout vážná újma na jeho právech kvůli nedostatku finančních prostředků, který by mu v důsledku neschopnosti zaplatit soudní poplatek bránil účinně chránit svá práva v řízení před soudem. Smyslem tohoto institutu není kompenzovat navrhovateli finanční zátěž spojenou se soudním řízením, ale zajistit přístup k soudu. Navrhovatel žádající o osvobození od soudních poplatků proto musí v první řadě osvědčit, že jsou v jeho případě splněny zákonem stanovené předpoklady.

[16] Důkazní břemeno ve vztahu ke splnění shora uvedených předpokladů nese navrhovatel (viz např. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 8. 2010, č. j. 1 As 23/2009 – 95, č. 2163/2011 Sb. NSS). Je povinností navrhovatele, aby soudu dostatečně konkrétně popsal své osobní, majetkové a výdělkové poměry a současně projevil zákonem požadovanou aktivitu a předložil doklady prokazující jeho nemajetnost. Nesplní-li tuto povinnost, soud jeho poměry z úřední povinnosti nezjišťuje (např. rozsudek NSS ze dne 8. 7. 2011, č. j. 3 Ads 80/2011 - 122, nebo ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 - 50, č. 537/2005 Sb. NSS).

[17] O tom, že stěžovatel je povinen svoje tvrzení obsažená ve formuláři o majetkových poměrech doložit listinami, z nichž lze tato tvrzení ověřit, byl stěžovatel poučen, a to obecně jednak v přípisu, který mu byl adresován ze strany soudu, a dále konkrétně v dotazníku, který u bodu V. týkajícího se příjmů z podnikání obsahuje instrukci „*základ daně ohledně uvedených příjmů a vyměřenou daň žadatel(ka) doloží pravomocným platebním výměrem (platebním výměrem opatřeným doložkou právní moci) orgánu vykonávajícího správu daně za poslední zdaňovací období před podáním tohoto prohlášení, který přiloží jako přílohu.*“

[18] Lze podotknout, že by bylo možno vůči účastníku řízení postupovat vstřícněji a poučení v přípisu zasílaném spolu s formulářem formulovat konkrétněji, tedy například jaké listiny má žadatel o osvobození pravidelně dokládat k prokázání svých výdajů. Stejně tak by bylo ze strany krajského soudu vhodnější, aby byl v jeho spisu založen přímo přípis zaslaný stěžovateli, nikoliv pouze pokyn soudkyně, na základě kterého je přípis vytvořen a odeslán. Tyto okolnosti však nic nemění na tom, že stěžovatel byl o své povinnosti dokládat svá tvrzení ze strany soudu poučen.

[19] Ačkoliv Nejvyšší správní soud v některých případech konstatoval, že soud je povinen vyzvat účastníka k doplnění potřebných údajů či jej poučit, jak může svá tvrzení prokázat (např. usnesení rozšířeného senátu č. j. 1 As 23/2009 – 95, rozsudek ze dne 24. 9. 2008, č. j. 1 As 63/2008 - 34, či ze dne 24. 7. 2015, č. j. 2 As 153/2015 - 27), jednalo se o situace, kdy podle svého prohlášení žadatel neměl žádné prostředky ani majetek a nebylo jasné, z čeho uhrazuje své životní potřeby nebo kdy i po vyplnění potvrzení a předložení podkladů účastníkem řízení panovala nejistota či nejasnost ohledně jeho majetkových poměrů.

[20] V projednávané věci však byla situace jiná. Soud neshledal, že by stěžovatelem uvedené údaje neposkytovaly dostatečný obraz o jeho majetkových poměrech. Žádost zamítl, neboť nemohl vyjít pouze z nijak nedoložených stěžovatelových tvrzení. Ačkoliv byl stěžovatel poučen o své povinnosti doložit svá tvrzení listinami, tu nesplnil. Krajský soud proto správně konstatoval, že jeho žádost nemůže věcně posoudit, a zamítl ji. Závěr obsažený v rozsudku ze dne 26. 8. 2009, č. j. 1 As 39/2009 - 88, na který krajský soud odkázal, že nevěrohodnost či neúplnost tvrzení stěžovatele ohledně existence předpokladů pro osvobození od soudních poplatků vylučuje, aby bylo žádosti vyhověno, platí i v projednávaném případě.

III. Závěr a náklady řízení o kasační stížnosti

[21] Stěžovatel se svými námitkami neuspěl. Jelikož Nejvyšší správní soud neshledal důvod pro zrušení napadeného rozhodnutí ani z úřední povinnosti (§ 109 odst. 4 s. ř. s.), zamítl kasační stížnost jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

[22] O náhradě nákladů řízení Nejvyšší správní soud rozhodl v souladu s § 60 odst. 1 s. ř. s. za použití § 120 s. ř. s. Stěžovatel ve věci neměl úspěch, a proto nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti. Žalovanému v řízení o kasační stížnosti žádné náklady nad rámec běžné úřední činnosti nevznikly, proto soud rozhodl, že se mu náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti nepřiznává.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 8. července 2020

JUDr. Filip Dienstbier
předseda senátu